

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

4. Qua ratione fama sit restituenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

spol. d. 21. quest. 68. sed melius id prudenti iudicio relinquendum. Dixi (moraliter certò) nam si sit dubium, restituenda est fama, & quidem modo, quo mox dicam §. 4. n. 3. quia tunc certa est infamia, & dubia excusatio.

15. Decimò, Quando post infamiam à te alicui oblata, cepit is laborare publica infamia in eodem, vel simili crimine, de quo illum coram, iuxta supradicta §. 4. n. 20.

Infamatio reciproca.

16. Undecimò: Quando duo se invicem infamarunt Probabile enim est, ex Less. l. c. d. 25. Sylv. Malder. apud Dian. p. 3. tr. 3. ref. 30. Bon. d. 2. de rest. g. 4. p. ult. n. 1. & tunc neutrum ex Iustitia teneri ad famam restitutionem: quia, quando iura sunt equalia, censetur utraque pars satisfacta, & tacitè invicem se compensasse. Altero autem restituente, teneri alterum restituere, palam est. Ut etiam, si infamiae fuerunt notabiliter inaequales, excessum ab altero debere, eo meliori modo, quo potest, restitui, ne sit debitum.

17. Adverte hic duo. Primò, me non afficere, licere tibi alium infamare, solum, quia tibi infamiam intulisti; hoc enim esset vindictam sumere, quod ex Less. l. c. n. 13. non licet privato, solum enim aio ex suppositione equalis infamiae ex utraque parte factae (utque scilicet) neutrum ad restitutionem obligari. Adverte secundò, si propter infamiam secutum est alteri damnum reale, hoc esse restituendum: nisi fortè ex utraque parte fuerit æquale damnum illatum; tunc enim fieri poterit compensatio; vel si fuerit inaequale, facienda solum erit restitutio excessus.

Frustranea Restitutio.

18. Duodecimò: Excusatur à restituenda fama is, qui prudenter novit, audientes nullo modo fidem habituros ei, qui se à detractioe facta retractat. Ratio est, quia tunc retractatio esset superflua. Certè is saltem laudare conetur infamatum, ut sic aliquo modo refarciat infamiam. Si dubium sit, an retractatio sit profutura, omnino exhiberi debet, quia in dubio melior est conditio eius, qui iniuste à bona fama deturbatus est.

Damnum proprium.

19. Decimotertio: Excusatur is, qui magnum damnum incurreret, si restitueret. Id quod, ne cretetur, quatuor dictis explicò: modò recolas quatuor item esse bonorum ordines, videlicet, supremi ordinis esse bonum animae; tum corporis, id est, vitae, vel membrorum; deinde famae, adde & honoris; denique pecuniae.

20. Dico primò, infamantem teneri ex iustitia restituere famam cum equali sua famae; seu alterius equalis damni periculo, vel paulò maiore.

21. Dico secundò, non teneri cum notabiliter maiore, quòd scilicet arbitrio prudentium appareat longè maius, quàm damnum alterius famae. Ita Mol. tr. 4. d. 47. Less. l. 2. c. 1. d. 15. Azor. t. 3. l. 5. c. 9. g. 12. Val. t. 3. d. 6. p. 7. Salo. Navarr. alique apud Bonacin. de rest. d. 2. g. 4. p. ult. n. 12. Ratio huius, & præcedentis dicti est, quia Iustitia commutativa, quando agitur de equali, vel parum maiore damno, exigit, ut potius illud patiatur, qui damnum iniuste intulit, quàm innocens: At, quando damnum est longè maius, daretur ultra aequalitatem, quam exigit Iustitia commutativa, ad quod nemo rationabiliter obligari potest; obligaretur enim ad damnum longè supra ac debet. Hinc meritò colliges, te non teneri ad restitutionem famae cum propriae vitae periculo, vel magnae infamiae; infamato nihil, vel parum in eadem vita, vel fama periclitante: tunc enim solum teneris refarcire damna realia, si quae per infamiam tuam proximus per se est passus. At si ex infamia, quam falsò imponendo alteri intulisti, vitae, seu notabilis fa-

mae periculum is, vel alius subeat; vel notabile damnum recip. impendatur tunc profectò teneris restituere famam cum tuo equali vita discrimine, quando potius ter putas tuam retractationem profuturam innocenti Ratio est, quia Iustitia, ut dictum est, requiritur periculo equali, potius subeat illud damnum nocentore quàm innocens, Vnde testibus falsis de quibus vide Tr. 4. cap. 8. §. 9. n. 6.

22. Dico tertio, non teneri quemlibet restituere famam cum iactura boni superioris ordinis, v. g. animae, & vitae, seu membrorum. Ita Turrian. Malder. alique apud Dian. part. 3. tr. 5. ref. 30. Ratio huius dicti fructus in ratione præcedentis conclusionis, quia scilicet superioris boni est longè maior, quàm iactura inferioris; Cum ergo salus propriae animae, & vitae sit longè, immò incomparabiliter maior, quàm fama alterius huius restitutio non est saluti illorum præferenda, quae dixi, cum de restitutione ex homicidio.

23. Dico quartò, probabile esse, si non potest restituere famam iniuste ablata, te non teneri compensare pecunià, etiam si infamia notatus pecunià sibi iniuste perat. Ita Laem. Filliuc. Turrian. Navarr. alique apud Dian. p. 3. tr. 3. ref. 30. Ratio est, quia restituere tenetur, nisi quod ablatum est, & quod eodem genere: Iustitia enim solum exigit, ut sit aequalitas in eo, in quo damnum alter recipit, ergo in eodem genere non alio. Adde, fieri non posse aequalitatem Iustitiam intantum, nisi detur æquivalens, at pecunià non æquivaleret famae. Lege Lessium, l. c. d. 16. qui ait, ut solum casu teneri in pecunià, quando qui potest in eodem genere restituere, sed rollet, & quando accedat sententia Iudicis infamantem cogens ad restitutionem, satisfaciendum in pecunià.

24. Inquires: Dictum est, infamantem teneri ad restitutionem famae cum suo pari, vel parum maiore damno, esse id universaliter verum? Respondetur: infamante cum culpa gravi. At eum, qui vel sine culpa, vel omnino inculpate infamator fuisse quod proximus n. 7. & 8. solum obligarem, quando non noceret damnum notabile. Colligo ex Less. l. c. d. 22. n. 118. & ex Molina, ac Rebell. cit. supra. n. 8. l. 2. d. 10. est, quia ipsum lumen rationis dicat, minus agendum cum infamante sine culpa, quàm cum culpa gravi. Certè qui ex officio, v. g. Medici Hospitalis detur vulnerato, tenetur ex Iustitia, & tamen non tenetur cum tanto rigore, quanto tenetur is, qui iniuste intulit: Medicus enim ex Less. ibi, & c. 13. n. 7. tenetur cum equali suo damno, quia non obligatur in medendum ex culpa, sed ex contractu; & ex alia parte homines suspicientes eum modi ordinaria officia, non censentur, cum tanto rigore se velle obligare. Vulnerator autem tenetur cum equali, immò cum paulò maiore, quia obligatur ex iniusta actione. Cum ergo in nostro infamator supponatur non commisisse culpam gravem, quamvis teneatur ex iustitia, ut dictum est, non tamen cum tanto rigore tenebitur, &c.

§. IV. Qua ratione fama sit restituenda.

1. Vel imposuisti falsum, vel verum crimen publicum: Si prius, debes coram iisdem affirmante falsum dixisse, etiam si in tuum equali, vel paulò maius dedecus id vertatur. Dico (aequale, vel paulò maius) propter modò dicta à n. 19. Nam propter eandem rationem Villalobos in summ. t. 2. tr. 11. d. 37. n. 1. ait, virum gravem, Prælatum, v. g. non obligari dicere se mentium esse: id enim multo ipsi esset dedecus. Sufficiet ergo inquit, si is reddat famam eo modo, quo reddere obligatur ille, qui infamavit, verum crimen publicum palando; quod iam subdo.

2. Si enim posterius, hoc est, crimen verum occultum evulgasti, ut poteris equivocatione, ut si dicas, quod hominem crimen illud nequaquam patrasse, intelligitur

publicè vel quid simile) Non raro sufficere laudare
eodem genere, quo vituperasti: ut si dixisti, me
fuisse avarum, dicas, me multas decessorias distribu-
isse. Ita Socus, Caiet. Villal. aliique apud eruditissimum
Ita Socus, Caiet. Villal. aliique apud eruditissimum
Ita Socus, Caiet. Villal. aliique apud eruditissimum

5. Affero mihi probabile fieri, me tunc non obliga-
ri nisi ad restituendam famam coram meis auditotibus,
non verò coram aliis, quibus ipsi meam detractationem
notam fecere. Colligo ex Fabro apud Dian. loc. cit. Ratio
est, quia cum nemo sit præsumendus malus, nec male
oblocutus, non censetur ego, quando præcise dicto
modo me habeo, cooperari cum ipsorum peccato, ut
censetur in casu numeri precedentis.

§. VI. An se infamare quis possit.

1. In mortali, per se, posse, iam nunc est com-
munis doctrina. Ita Socus, Navarr. aliique com-
muniter, quos citat, sequiturque Less. lib. 2. cap. 21. dub. 2.
contra Caiet. 23. q. 73. art. 2. & in summa, v. Detractio,
nota quem etiam agit Barthol. à S. Fausto in specul.
Conf. d. 21. q. 5. quia sicuti quis facultates suas per se sine
mortali dispergere valet, ita suam famam, cuius est
pari modo dominus.

2. Dixi (per se) nam aliter peccabit; Primò, si in-
famia redundat in alios, puta filios, familiam, Religio-
nem; Secundò, si infamator se infamando, afferat irra-
tionabiliter sibi periculum vitæ, vel mutilationis mem-
brorum (horum enim non est dominus, & de quibus
absolutè disponere possit homo?) Tertiò, si inde ori-
atur aliquod notabile damnum, ut si se Prælati infamet,
unde suos bene regere nequeat, an verò mortaliter pec-
cet, contra charitatem tantum, an etiam contra iusti-
tiam, vide apud citatos.

3. At si sine causa, se quis infamia notat; peccati
venialiter certum sit, quia aliqua hæc est prodigalitas.
Ita de Lug. tom. 1. de inf. d. 14. scilicet. 10. num. 156. Causæ au-
tem hæc reducuntur ad tres. Prima est amor humilitatis
discretæ, & prudentis. Secunda est necessitas vitandi sibi,
vel aliis tormenta, vel damna gravia. Tertia utilitas,
quæ acquiratur bonum aliquod notabile sibi, vel proxi-
mo: tunc enim charitatis motivum iustam reddit dif-
famationem.

4. Sunt tamen diligenter duo distinguenda: Potest
enim se quis infamare, vel propalando peccatum suum
verum, vel impingendo sibi peccatum falsum; Hoc dif-
filius est, illud sanè facilius.

5. Dices enim primò, ad evitanda tormenta gravia,
immo, & levia, posse quemlibet occultum suum, quod
commisit crimen manifestè proferre, etiamsi sit sibi
mors imminens secutura. Ita Less. Salon. Clavis Reg.
aliique apud Bonac. d. 2. de rest. q. 4. p. 10. num. 7. quibus
adde Tolet. aliisque citat. à de Lug. l. c. n. 174. contra Mol.
aliisque ibid. cit. Ratio est, quia quilibet potest cum
laude mori propter solus à se patratum morte dignum:
& ex alia parte obligatio conservandæ famæ non est
valde rigorosa, ut ex dictis patet.

6. Dico secundò: ad tormenta, damnâque gravia
vitanda posse quemlibet sibi falsum grave crimen im-
ponere, etiamsi mors sit sibi secutura: at non ad vitan-
da levia. Ita Barthol. S. Fausto, in specul. Conf. d. 21. quest.
6. n. 5. & 6. licet immemor sui dicti non posse sine mor-
tali, dicat ibid. disput. 1. quest. 24. num. 14. Ratio prioris
partis est, quia nemo tenetur cum tanto incommodo
vitam sibi conservare, ut alibi dictum est. Ratio poste-
rioris est, quia quilibet tenetur vitam custodire, quan-
do non magna difficultate potest: at nunc potest tor-
menta levia sustinere, idè enim levia sunt, quia susti-
neri à te possunt, secus essent gravia. In priore dicto sem-
per supponimus abesse periculum; cui infamator sui
providere non difficulter poterit per æquivocationem:
idèque abesse damnum tertij, quod si fortè incurret,
ut si idem infamet familiam, &c. providere etiam illi
damno poterit, se statim retractando, ac publicè faten-
do, tormentorum vi sibi crimen imposuisse. Verum,
debet adesse spes eiusmodi retractationem profuturam,
quæ regulariter non est, nunquam enim illi retractanti
credetur à iudicibus.

7. Vtrum ad salvandum Patrem, vel Amicum possit
quis sibi fingere crimen. falsum. Videntur laudati
Doctores,

Si alia via non datur relaxandi alterius famam, nisi
subdando instrumentum, & testes, & sumptus, nec suf-
ficiendo se retractare; etiam ad id obligari commu-
nitè sentiunt, docet verior sententia. Ita Turr.
Mol. aliique cum Diana ibid. ref. 29. liget Faber.
Iam extraordinaria media non obligari contendat.
Fama dicti tunc solum est admittenda, quando hæc me-
dia extraordinaria notabile maius damnum afferunt in-
famiæ, modo supra, §. 3. num. 2. dicto; nam ceterum
ad alia media non afferentia, obligatur infamans, ut ibi-
dem vidimus. An aliquando obligetur ignotus infamator
se probet, si id sit necessarium ad reddendam proximi
famam: Dic communiter non obligari: Quia commu-
nitè relaxari potest proximi fama sine notitia personæ
quæ infamavit. Obligari tamen poterit in aliquibus ca-
sibus, quando aliter injustè infamati fama, relaxari ne-
cessaria, nec ulla ex prædictis adest pro te exculpatio. Vide
in pluribus Fagundes lib. 8. in Dec. cap. 13. a. num. 2.
4. Quando restituenda est fama, cuius infamia sive
propter temporis lapsum, sive propter aliud, dubitatur
an oblationi sit data, maximè cavendum est, ne dum
novo oblitare contendis, eius memoriam refices.
Tunc ergo sufficere infamatum laudare de contraria
virtute, idque cum ea dexteritate, ut audientes pruden-
ter iudicent deponere injustam proximi diffamatio-
nem. Ita Caiet. & Rebell. quos citat, sequiturque Barth.
S. Faust. d. 21. q. 69.

V. An Detractor restituere teneatur famam, non solum
apud suos Auditores, certum est; sed etiam apud
eos, apud quos idem auditores detraxerunt.

1. Hæc mihi sunt certa, unum incertum. Cer-
tum est mihi, primò, si crimen propalasti vi-
tiis gravibus, communiter reputatis ut probis, qui pru-
dentè à te credebantur aliis non revelaturos ea, quæ
te etiam injustè infamante accepissent, te non obliga-
ri, nisi ad restituendam famam coram his, non verò
coram aliis, quibus ipsi propalavere. Ita Villalob. apud
Dian. p. 3. r. 5. ref. 34. Ratio est, quia tunc per acci-
dens est receptus tui, ipsorum revelatio, & eorumdem
malitiæ imputanda.

2. Certum est secundò: Si idè his, vel etiam uni cri-
men proximi aperuisti, ut hi aliis patefacere, te obli-
gari etiam coram aliis, quantum moraliter potes, fa-
mam proximi restituere. Ratio est, quia tunc ij fuerunt
instrumentum tuum, tu verò causa principalis.

3. Certum tertio mihi videtur, si advertis, auditores
tuos esse malos, & prævides facile coram aliis oblocu-
tos ea, quæ illis manifestas, te obligari etiam coram
aliis famam restituere. Ratio est, quia tunc videris esse
causa directæ eiusmodi oblocutionis, peccando non so-
lum contra Charitatem, sed etiam contra Iustitiam: si-
quidem ponis ignem detractationis in manu eius, quem
certò moraliter vides paratum, ad incendendam bo-
nam legem famæ alterius.

4. Iam verò incertum mihi est, an obliget restituere
famam coram illis aliis, quando eosdem auditores meos
ego non reputo probos, vel graves, sed nec reputo im-
probos, vel leves: ut item non reputo eos oblocutores,
sed nec reputo non oblocutores. Id certè communiter in
praxi contingit, cum sapissimè à detractore non fiat ani-
madversio de bonitate, vel fidelitate suorum auditorum.